

נייר עמדה לוועדת "חיים בשותפות" של משרד החינוך

ארגון מגיש: העמותה לקידום הערבית המדוברת (ע.מ.ל. – ערבית מדוברת לכולם)

ע.מ.ל. – ערבית מדוברת לכולם / ע.מ.ל. – عربية محكية للجميع

העמותה לקידום הערבית המדוברת פועלת להנכחת השפה הערבית המדוברת כשפת תקשורת שימושית, רלוונטית ורצויה, במרחב חיים משותף. העמותה מפעילה מאז 2010 את פרויקט ע.מ.ל. (ערבית מדוברת לכולם), במסגרתו סטודנטיות ערביות וסטודנטים ערבים מלמדים ערבית מדוברת ותרבות ערבית בבתי ספר יסודיים יהודיים.

עקרונות מנחים של פרויקט ע.מ.ל.

- לשפה הערבית בכלל ולשפה הערבית המדוברת הפלסטינית בפרט יש חשיבות היסטורית ומשקל חברתי מרכזי בתוך מרקם החיים המשותפים של ערבים ויהודים במדינת ישראל.
- השפה הערבית היא צהר לתרבות הערבית ולחברה הערבית.
- חשיפת ילדים יהודים לשפה הערבית ולתרבות הערבית בגיל צעיר מאפשרת גיבוש תפיסה חיובית יותר וסטריאוטיפית פחות בנוגע לשפה הערבית ולדובריה.
- לקשר שנרקם בין הילדים היהודיים לסטודנטים הערבים, יש פוטנציאל מחד לשמש משקל נגד לתפיסות גזעניות ולדעות קדומות ולעודד מאידך סובלנות ואמפתיה הדדית.
- מעמד הסטודנטית הערבייה/פלסטינית בכיתה היהודית כמודל לחיקוי עבור הילדים מעודד גישה שוויונית ומכבדת כלפי קבוצת החוץ.

מה למדנו משתים עשרה שנות פעילותנו בשטח?

אחד הדברים המפתיעים ביותר שלמדנו היה שבבתי ספר שבהם אין בכלל נוכחות של ערבים, לא בסגל ולא בקרב התלמידים, יש רצון אמיתי, שלא לומר צמא גדול לקשר עם ערבים, אבל גם מבוכה ובלבול לגבי הדרך ליצור קשר כזה. בעוד שחששנו בתחילת הדרך מהתנגדות לפרויקט, פגשנו ברוב המקרים תמיכה, סקרנות, עניין רב ובלא מעט בתי ספר, חיבוק גדול של כל קהילת בית הספר (מורים, הורים וילדים).

כמו כן, למדנו שהסטודנטים שאנחנו מגייסים צמאים לרכוש ניסיון עבודה בארגונים יהודיים, ליצור קשרים מקצועיים ואישיים עם יהודים ולשמש שגרירים של רצון טוב עבור השפה שלהם, התרבות שלהם והחברה שלהם. פעם אחר פעם

שמענו מהסטודנטים שלקחו חלק בפרויקט ששנת הפעילות שלהם הייתה חוויה מעצימה וייחודית, בעלת השפעה משמעותית על המשך החיים שלהם.

המלצות לוועדה

- **על ועדת "חיים לשותפות" להגדיר את התפיסה הכוללת של משרד החינוך ולמעשה של מדינת ישראל, בנוגע למטרת החינוך לחיים בשותפות.** האם המטרה היא לשמר את הסטטוס קוו בין יהודים וערבים במדינה, או ליצור את התשתיות החינוכיות והערכיות לבניית חברה שוויונית, אמפאית וסולידרית יותר, בה החברה הערבית מוכרת כחלק רצוי ובלתי נפרד מהחברה הכללית?
- **מתוך הכרה בכוח העצם שיש להיכרות אישית ובלתי אמצעית עם מושאי סטריאוטיפים ודעות קדומות, כדי להתגבר ולהתעלות על דעות אלה, על הועדה לעודד אינטגרציה של מורים יהודים בבתי ספר ערבים ומורים ערבים בבתי ספר יהודיים.** אנו ממליצים ליצור מנגנוני תמרוץ עבור בתי ספר שנוקטים גישה של שילוב והכללה (inclusion), הן ברמת סגל בית הספר והן ברמת תלמידי בית הספר.
- **על הועדה לפעול לנרמול שיח זהויות פתוח, מכבד ואמפאית בתוך מערכת החינוך.** עלינו להבין שכאשר הפרט מרגיש שהוא חופשי לבטא את מי שהוא, על כל הרבדים, הסיפורים והמורכבויות שזהותו כוללת, כאשר הוא מרגיש שלם יותר "בתוך עורו" בזכות הלגיטימציה החיצונית שהוא זוכה לה, או אז הוא משמש אובייקט מסקרן ומעניין יותר עבור הסובבים אותו והוא מסוגל להכיל טוב יותר את הקונפליקטים שהוא נושא בתוך זהותו ואת הרבדים בזהותם של אחרים שנמצאים לכאורה בקונפליקט עם זהותו שלו.
- **על הועדה לעודד לימודי השפה הערבית כשפת שלום ותרבות ערבית כנכס צאן ברזל שלכל החברה הישראלית יש מה להתגאות וליהנות ממנו.** בלימודים כאלה, יש להדגיש את התרומות התרבותיות/ספרותיות/חברתיות של ערבים/פלסטינים ישראלים לכלל החברה הישראלית.
- **אל לה לועדה להתעלם או לטשטש את השפעתו של הקונפליקט הישראלי פלסטיני המתמשך על החתירה שלנו לחיים משותפים ושוויוניים.** אדרבה, הקונפליקט קיים ברקע, בין אם הוא מדובר ובין אם לאו וככל שאנחנו מרחיבים את מעגל השיח, כלומר נותנים לגיטימציה למגוון גדול יותר של עמדות, כך גם אנחנו מרחיבים את מעגל החיים המשותפים שלנו.